

Pohroma nudy

Carter Griffin

9. augusta 2019 ✝ Spoločnosť

Nie je nič tak mimoriadne ako poriadny život, nič nie je tak nebezpečné, nič tak vzrušujúce a nič tak veľké.

Zdroj: wikipedia.com

Existuje subtilná duchovná choroba, ktorá sa šíri v našej postmodernej, materiálne prosperujúcej západnej kultúre. Je ťažké ju presne definovať, ale celkom ľahko sa dá všeobecne určiť. Je to druh hlbokej ľahostajnosti k vážnosti a veľkosti ľudského života, to všetko posilnené hlbokou mdlobou duše. Môžeme to nazvať „letargická apatia“ alebo, stručnejšie, „nuda“. Tým nemáme na mysli prechodný pocit nudy, ktorý máme pri monotónnej prednáške, ale skôr všeobecný pocit duchovnej depresie, ktorou môže trpieť workoholik, ktorý sa ťažko „nudí“ v bežnom zmysle slova. Workoholici nie sú však sami, kto zápasí s týmto hlbším významom nudy. Naozaj nie sme nikto imúnny proti jej zovretiu. Tento stav je však vyliečiteľný. Ako uvidíme, na pocit malátnosti existuje prastarý a osvedčený liek, ktorý sa proti všetkej pravdepodobnosti nachádza na miestach, ktoré nás vrhajú hlboko do tajomstiev lásky a do majestátnosti normálneho ľudského života.

Začneme tým, že si povšimneme niekoľko príznakov nudy. Sú zakorenené v najprenikavejšej otázke našej doby, ktorá neznie: *O čo sa mám starať?* Ale skôr: *Prečo by sa mal vôbec niekto o niečo starať?* Pre nudu je charakteristický určitý druh ľahostajnosti, nezáväzného prístupu k životu. Miznutie nadšenia pre čokoľvek, strata sklonu zapojiť sa do vážneho rozhovoru, neochota zaujímať nejaké stanovisko. Nie sme nijako ochotní prijímať alebo dodržiavať záväzky a za bežný prijímame princíp jednania „Veď si nechaj otvorené zadné vrátka“. Máme malý zmysel pre posvätné alebo jemné a prejavujeme málo záujmu o dôstojnosť alebo formálnosť. Naš postoj k druhému pohlaviu je často neprirodzene povýšenecký. Celé naše milostné vzťahy sú vyžité a neromantické, bez úprimnosti. Život v zovretí nudy je jednotvárný, stále rovnaký a otravne priemerný.

Nudu je možné zistiť našou bežnou, prirodzenou reakciou: aktivita, veľa aktivity. Sme nepokojní, vyžadujeme rozptýlenie a vyhýbame sa úspore času, ktorý by nás mohol provokovať k premýšľaniu,

k otázkam, ku zmene. Pascal zistil, že väčšina z nás nie je schopná proste kludne sedieť ticho, byť len tak osamote v miestnosti. Je jednoduchšie sa udržiavať v *činnosti* tým, že svoj život utopíme v aktivitách, majetku a zábavách. Pre niekoho bude tento únik z nudy dramatický a zničujúci, možno bude zahŕňať párty, drogy alebo pornografiu. Pre iných bude miernejší, možno k videohrám, nutkavému nakupovaniu, životu pre ďalší víkend a ďalšiu dovolenku. Tak či tak, nudiaci sa človek bude utekať. Mnohí z nás žijú smutne, nie v temnom svete románu *1984*, ale v románe *Brave New World (Prekrásny nový svet)*, kde sme „šťastní“, ale nie tak ľudskí, nie zápasiaci, dúfajúci, vynikajúci. Povedané poctivo, mnohí z nás sú šťastní tak, ako sú šťastné zvieratá. Ako ľudia sa nudíme.

Jedna možná príčina tohto stavu vecí je rozčarovanie z myšlienok, ktoré vyznávajú „život“. Ideológie ako racionalizmus, empirizmus, relativizmus, marxizmus, enviromentalizmus, a feminizmus sľubovali dať životu zmysel a cieľ, ale zlyhali. Náboženstvo New Age, ktoré žiada nekritickú vieru, aby zaistilo „duchovný význam“ našim životom, nás zanechalo s pocitmi nenaplnenia. Veda, o ktorej sa kedysi uvažovalo, že zodpovie všetko, teraz sama uznáva, že nie je schopná odpovedať na niektoré najzákladnejšie otázky človeka, ako je stvorenie vesmíru, existencia Boha a účel nášho života. Nakoniec, žiadna z týchto myšlienok skutočne neuspokojí ľudské srdce, sme stále rozčarovanejší a hľadáme odpovede na nesformulované otázky v našej vlastnej mysli.

Iným dôvodom nudy môže byť naše postmoderné odcudzenie sa jeden od druhého a od nášho Stvoriteľa. Je to možno čiastočne dané zrútením ľudského spoločenstva do neosobných mestských a kybernetických náhrad. „Nikdy neexistovala taká samota v dave,“, poznamenal Walker Percy, „alebo taký hlad pri presýtení.“ Sexuálna revolúcia prispela taktiež k nášmu pocitu osamelosti tým, že znížila hodnotu daru sexuálnej intimity. O tých, ktorí boli zlákaní návnadou ľahkého sexu, poznamenal Alan Bloom, že „svet je pre nich to, čím sa javí ich zmyslom. Je zbavený predstavivosti a ideálov. Sexuálna povrchnosť našej doby toto nastavenie duše všeobecne šíri.“ Nech už je dôvodom čokoľvek, mnoho ľudí sa dnes vyrovnáva s jednotvárnou, neosobnou existenciou a narastajúcou nudou zo života.

Avšak môže byť ešte tretia príčina nudy, ovládajúca „praktický ateizmus“, ktorý, aj keď výslovne nepopiera existenciu Boha, jedná ako by Boh nebol. „So zmiznutím tajomstva Boha zmizlo podobne aj tajomstvo človeka,“ poznamenáva Walter Kasper. Za takýchto podmienok je ľudská bytosť chápaná iba ako zviera s biologickými a spoločenskými potrebami. „V dôsledku toho,“ pokračuje Kasper, „dnes ľudia pociťujú strašlivú prázdnotu, stratu zmyslu, smeru.“ Logika ateizmu je drvivá malosť ľudskosti bez Boha. Jej plodom je často ľahostajné cítenie a pocit bezvýznamnosti, kľúčové príznaky podmienok, ktoré sme popísali ako nudu.

Zdroj: flickr.com

V jadre spôsobuje nudu ochudobnený pohľad na človeka. Je to určitá choroba, ktorá vráskavie dušu a zbavuje ju vitality a ohňa. Nakoniec aj ideológia, akokoľvek neuspokojujúca, dáva ľudskému srdcu aspoň priestor k rozširovaniu, aby obsiahlo ideály a snahy. Dokonca aj odcudzenie a ateizmus, akokoľvek ostrý, môže ľudí ťahať na pokraj zúfalstva, pobáda ich k priblíženiu sa ničote, a vedie ich k pravde a obráteniu. Ale zvädnutá duša je nehybná, chladná a umierajúca. Nie sme zase natoľko dôležití, hovorí bežná múdrosť, a mali by sme sa teda snažiť dostať od života, čo môžeme. To je duchovná rakovina ako podklad nudy, nádor, ktorý staršie generácie nazývali malomyseľnosť, „malosť duše“, cúvajúcu pred veľkými vecami a podrezávajúcu ozajstnú dôstojnosť, ktorej sa ako ľudské bytosti tešíme.

Aby sme začali s obnovou, k tomu potrebujeme všetci pripomenutie, že sme väčší a cennejší, ako si uvedomujeme. G.K.Chersterton raz povedal, že „človek je niečo vznešenejšieho ako ľudia, niečo menej zrozumiteľného. Význam zázraku ľudstva samotného by pre nás mal byť vždy živší, ako akýkoľvek div moci, rozumu, umenia alebo civilizácie“. Skutočný kresťanský humanizmus nezakladá dôstojnosť človeka na našich schopnostiach a ešte menej na našich výkonoch, ale skôr na láske, ktorú k nám Boh má, na láske, ktorá sa zozáčiatku prejavila voľbou stvoriť nás ako svoje deti. Nie sme veľkí preto, že sa veľkými cítime, ale preto, že nás Boh stvoril, aby sme *boli* veľkými. Je to nedotknuteľná dôstojnosť, pretože závisí na prianí Stvoriteľa.

Toto základné zistenie kresťanského humanizmu má veľmi konkrétne dôsledky. Odhaľuje nudu ako lož, ako popretie toho, čím sme, ako prečin proti veľkosti ľudskej bytosti. Napovedá tiež, že odstránenie nudy zdôrazní veľkosť, ktorú sme dostali, pomôže nám bojovať proti priemernosti, ľahostajnosti a rozvinie naše duše, aby jednali proti rozkladnému účinku ustráchanosti. Inými slovami odpoveď na nudu nie je rozptýlenie našej duše, ale jej zväčšenie. Týmto liekom je veľkodušnosť, „veľkosť duše“, čo znamená žiť odvážne, zámerne, s cieľom a presvedčením. Znamená to vedieť, odkiaľ prichádzame, prečo sme boli stvorení, kde je naše miesto vo vesmíre, a kam ideme. Veľkodušnosť neustupuje pred ideálmi a snami. Uznáva večný význam okamihu, „hlbku“ prítomnosti, ktorá pretrvá utekajúci čas. Plodí neochvejnú nádej, že Boh má plán, že jeho Prozreteľnosť prevládne, že nás miluje a chráni. Veľkodušnosť je nesmierna dôvera, hlboká nádej skutočne milujúceho. A milenci, ako vie každý, sa nikdy nenudia.

Veľkodušnosť však nie je citové nadšenie alebo ľahkomyselné cítenie. Je s nimi úplne zlučiteľné, ale predpokladá ušľachtilú vytrvalosť voči svetskému a obvyklému. Skutočne, veľkodušná láska nie je skúšaná a povznášaná v citovej rozjarenosti, ale v záväzku, statočnosti a trpezlivosti. Možno, že najlepším spôsobom, ako sa zoznámiť s veľkodušnosťou je vidieť jej úlohu v nepravdepodobnej situácii, v nadčasových pravdách rozprávok. Tieto veľké počty veľkodušnosti nás pozývajú do sveta mimoriadneho hrdinstva, darebáctva, stretu a romantiky – svetov, vytvorených pre veľké duše. Chudák sa stane kniežaťom a povznáša bežných a malých. Kráľovský hrdina odstráni zlého tyrana a obnoví mier a spravodlivosť v kráľovstve. Zmučený netvor sa naučí milovať a pripomína nám, ako tiež milovať. Rozprávky nie sú fantázia. Sú to skôr prízemné, väčšinou „hyperrealistické“ moderné príbehy, pretože nám ukazujú samých seba odhalených, náš zápas o dobro a veľkosť, našu skrytú túžbu po veľkodušnosti.

Podobne ako rozprávky je náš svet väčší a hlbší, reálnejší a desivejší, ako sa vonkajší svet javí. Pre tých, ktorí používajú oči k videniu, je náš svet naplnený anjelmi a démonmi, hrdinami a netvormi, dobrotou a zlom, celou nádherou divov, svätosti a tajomstva. Ako to napísal Chesterton:

„Keď dostaneme otázku, prečo sa z vajca stáva vták, alebo prečo na jeseň ovocie padá zo stromu, musíme odpovedať presne tak, ako odpovedala rozprávková víla Popoluške, keď sa jej pýtala, prečo sa z myši stávajú kone alebo prečo z nej šaty o druhej hodine spadnú. Musíme odpovedať, že to je kúzlo. Nemôžeme s tým počítať, môžeme si na to stavať. Riskujeme možnosť zázraku, ako to robíme s kométou, ktorá hrozí zničením sveta. Strom nesie ovocie, pretože je to kúzelný strom. Voda vyteká z kopca, pretože je začarovaná.“

Náš začarovaný svet, ako v rozprávke, je stvorený k veľkodušnosti. Je to látka pre veľkolepú drámu, alebo slovami kardinála Newmana – slávnostný tanec pre Veľkého kráľa. Pravý, veľkodušný milovník berie túto božskú drámu za svoju a poznáva s údivom, že máme v scenári predpísanú dôležitú úlohu, nech je už naše miesto na zemi akékoľvek. „Pozrite sa späť na prvých mučeníkov, bratia, kým boli?“ pýta sa Newman. „Vedť to boli väčšinou chlapci, vojaci a otroci – skupina temperamentných mladých mužov, ktorí mali žiť, aby zmúdreli, keby sa neboli tvrdohlavo upáli na to, že najprv zomrú. Tak povedali slepému svetu o tých, ktorí videli Neviditeľného.“ Boli to normálni ľudia, takí ako vy alebo ja, s normálnymi životmi, ktorí videli skrz hmlový závoj tohto sveta svet väčší a šľachetnejší. Normálny, inými slovami neznamená nevýznamný. Normálny znamená podstatu nášho vlastného dobrodružstva vo veľkej dráme Stvorenia. Veľkodušnosť hlása ohromujúcu pravdu, že normálni ľudia sú povolani byť mimoriadnymi. Skutočná antitéza nudy.

Na nudu teda existuje liek. Znamená to uznať a zapojiť sa do drámy, ktorá už kypí pod rutinou našej dennej existencie. Znamená to vrhnúť sa do života celým srdcom a dušou – úsilie, ktoré je v skutočnosti súčasťou tejto drámy.

Ide to však ešte ďalej. Každý vie, že dobrá rozprávka hovorí o zápase medzi dobrom a zlom. I náš svet je zapojený do tohto kozmického zápasu a každý z nás si musí zvoliť svoju stranu. Možno, že podľa súdu tohto sveta nepredvedieme veľké činy, ale v božskej logike rozprávky môžeme predviesť normálne činy veľkým spôsobom: napríklad zápasom s prekážkami, veľkomyselným vydávaním seba samých, láskyplným uskutočňovaním maličkostí, trpením aj vytrvalosťou v monotónnosti denného života. To je naša časť scenára. To je naše poslanie v zápase. Tu jednoducho nie je čas na krízu z nudy. **Ak sa nepostavíme na svoje miesto, kto to urobí? Ak sa nechopíme „zbraní“ normálneho života, kto sa ich chopí?**

Existuje ešte iný pohľad na túto drámu. Zápas o dobro je v konečnom dôsledku zápasom o svätosť. Svätý život je iba normálny život, plne angažovaný a naplno ľudský, pretože je založený na neochvejnej láske božského Dramatika, ktorý si praje našu veľkosť a naše šťastie. Svätí sú normálni muži a ženy, ktorí poznali a žili pravdu rozprávok – zázrak a tajomstvo, zápas o dobro, povznesenie pokory.

Ukazujú s kardinálom Newmanom, že nič nie je tak mimoriadne, ako normálny život, nič nie je tak nebezpečné, nič nie je tak vzrušujúce a tak veľké.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/pohroma-nudy/>